

## **DE KLACHTENCOMMISSIE BIJ DE VAN DER HOEVEN KLINIEK, LOCATIE DE WIERDE TE UTRECHT**

Beslissing van de klachtencommissie bij de Van der Hoeven Kliniek, inzake het klaagschrift van:

\*, verder te noemen klager.

Het klaagschrift, gedateerd 21 augustus 2023, is gericht tegen:

- de beslissing d.d. 7 augustus 2023 tot verplichte zorg bestaande uit de toediening van medicatie (HK2023/180);
- de beslissing d.d. 8 augustus 2023 tot verplichte zorg bestaande uit (wijze van) separatie (HK2023/181).

De kliniek heeft schriftelijk gereageerd op 21 september 2023. Klager heeft van deze reactie kennis kunnen nemen.

De klachten zijn behandeld ter zitting van 4 oktober 2023.

De voorzitter en secretaris hebben samen met de PVP, klager bezocht in zijn kamer omdat klager stelde vanwege zijn fysieke gesteldheid niet in staat te zijn om naar de zittingsruimte te komen. Vervolgens heeft de voorzitter in de zittingsruimte klagers standpunt samengevat en zijn het hoofd behandeling en de juridisch medewerker gehoord.

In het kader van de behandeling van deze klacht heeft de klachtencommissie kennisgenomen van de volgende informatie:

- Klaagschrift van 21 augustus 2023, door de klachtencommissie ontvangen op 22 augustus 2023;
- Reactie kliniek op het klaagschrift van 21 september 2023, met als bijlagen de beslissing verplichte zorg d.d. 7 augustus 2023, de beslissing verplichte zorg d.d. 8 augustus 2023 en het zorgplan;
- Hetgeen op de zitting van 4 oktober 2023 is besproken.

### Het standpunt van klager

Op 7 augustus 2023 heeft de psychiater besloten dat klager gedwongen medicatie per injectie moest krijgen. Klager is het daar niet mee eens, want volgens hem is hij niet psychotisch of agressief. Hij begrijpt niet hoe iemand die snel duizelig en invalide is, klager zit in een rolstoel, gevaarlijk kan worden bevonden. Klager is op een gegeven moment overgeplaatst naar De Wierde. Daar heeft hij de psychiater gevraagd wat in de injecties zat. Volgens klager antwoordde de psychiater dat het om een kalmeringsmiddel en antipsychoticum ging.

Op 8 augustus 2023 is klager gesepareerd. De manier waarop dat is gegaan is zeer agressief geweest. Zijn handen werden stevig achter zijn rug vastgehouden, waardoor hij dacht dat ze deze wilden breken. Ook is, terwijl hij op de grond lag, een knietje gezet op zijn nek, rug en middenrif. Hij had daardoor moeite met ademen en 2 à 3 dagen later had hij nog steeds last. Hij vindt dat onjuist en onnodig is gehandeld, want ze konden eerst met hem in gesprek gaan over het separeren. Hij snapt niet hoe ze hem gevaarlijk konden vinden als hij niet met ze in gesprek is. In de separeer werd hij gestript. Hij heeft zo'n 15 minuten naakt moeten wachten voordat hij in een dik laken werd gewikkeld. Hij heeft dit als een grote vernedering en mishandeling ervaren.

Klager wil voor beide beslissingen een schadevergoeding die door de voorzitter mag worden bepaald.

Ter zitting heeft klager nog toegelicht dat er geen incident of aanleiding was voor het nemen van deze beslissingen. Hij heeft nooit gezegd dat hij aan het trainen was om het behandelingsteam aan te vallen. Hij kan dat ook helemaal niet. Zijn dagelijkse routine is opstaan, douchen en weer liggen.

De begeleider die mee was op verlof heeft gezegd dat hij gezegd zou hebben een ander personeelslid iets aan te doen. Dat is helemaal niet gebeurd. Vanaf die dag heeft klager niets meer gezegd tegen het behandelteam en houdt hij zijn ogen naar beneden.

Bij de plaatsing in de separeer zat klager in zijn rolstoel en men kwam van achteren. Hij werd op de grond gegooid en hij kreeg een knietje op zijn middenrif. Hij kon bijna niet ademen. In de separeer moest hij al zijn kleren uitdoen en werd hij in een deken gewikkeld waardoor hij niet kon bewegen. Er is daarna niemand van de medische dienst bij klager geweest. Hij heeft nog steeds last van zijn luchtwegen.

De PVP heeft tijdens het bezoek aan klager in zijn kamer nog toegelicht dat de begeleider die met klager mee was op verlof heeft gerapporteerd dat klager tijdens het verlof een andere begeleider heeft bedreigd. Die begeleider is vervolgens naar klager toe gekomen en heeft hem daarop aangesproken. Klager ontkent echter iemand te hebben bedreigd. Dat is het begin van deze situatie geweest. Er wordt gesproken over dreiging en agressie, maar er is nooit een daadwerkelijke dreiging geweest. De kliniek is te ver gegaan in het nemen van maatregelen.

#### Het standpunt van de kliniek

Klager verblijft in de Van der Hoeven kliniek, locatie De Wierde met een maatregel TBS met dwangverpleging. Er is sprake van schizofrenie en verslavingsproblematiek. Het ontbreekt aan ziekte-inzicht en probleembesef. Hij ontkent een stornis te hebben en ontkent zijn delict. Hierdoor heeft hij ook geen inzicht in de noodzaak van behandeling en werkt hier dan ook niet aan mee. In de afgelopen periode komen de psychotische symptomen steeds meer op de voorgrond te staan nadat de leefwereld van klager wordt vergroot middels het ondernemen van verlof. Wanen, achterdocht en vijandigheid nemen toe.

In de periode voorafgaand aan de beslissingen tot verplichte zorg is bij klager sprake van een toename van dreiging (ook in houding) en verbale agressie. Hij is vijandiger in contact. Hij verbreekt met bijna alle leden van het behandelingsteam het contact en contactherstel is hierna vrijwel onmogelijk. Daarnaast is er een verstoorde attributiestijl: hij is geneigd anderen de schuld te geven van zijn eigen

problemen. Hij uit in toenemende mate dreigementen waarbij hij ook aangeeft te trainen om het behandelingsteam aan te vallen, hetgeen dagelijks waarneembaar is, waarop wordt besloten aangifte te doen.

Vanwege de toename van dreiging en agressie wordt op 4 augustus 2023 besloten de deur alleen te openen wanneer klager zichtbaar is en niet in zijn rolstoel zit, om de kans op fysieke agressiedoorbraak met lichamelijk letsel af te wenden. Ook wordt besloten hem te begeleiden met twee personen en één persoon op de achtergrond. In het weekend van 5 augustus 2023 is klager niet zichtbaar en weigert in contact te treden met het behandelingsteam. Hij schreeuwt onverstaaanbaar naar mensen die aan de deur komen. Spanning en dreiging nemen hierbij zichtbaar toe.

Vanuit de psychotische stoornis van klager is er sprake van een hoge mate van wantrouwen c.q. achterdocht richting zijn omgeving, hetgeen het risico op agressie stuwt. Het risico op een fysieke agressiedoorbraak met kans op lichamelijk letsel wordt als hoog ingeschat. Derhalve wordt op 7 augustus 2023 besloten dat dwangmedicatie geïndiceerd is en wordt de procedure voor dwangmedicatie gestart. Zonder deze verplichte zorg kan de veiligheid voor anderen en voor klager zelf niet meer worden gewaarborgd.

Wegens de dreigende houding van klager kan er geen (basis)zorg worden verleend. Om agressie af te wenden, klager veilig te kunnen verplegen en de dwangmedicatie te kunnen toedienen wordt op 8 augustus 2023 besloten hem te separeren. Hij vertoont veel verzet en wordt naar de separeer gedragen waar hij op de grond wordt ingewikkeld. Tijdens de separatie dreigt hij meermaals. In de separeer krijgt klager een antipsychoticum (75 mg cisordinol acutard) toegediend. Er is gekozen voor deze medicatie omdat het een middel is met sederende eigenschappen helpend om agressie te reduceren. Bijkomend voordeel is dat het eerst kortwerkend kan worden toegediend om te kijken of de patiënt het middel verdraagt alvorens over te gaan tot eventueel depotmedicatie.

De eerste dagen op de separeer is een wisselend beeld te zien. Soms zwijgt klager en het andere moment is hij verbaal dreigend en scheldt hij. Hij blijft op de grond liggen en eet en drinkt niet. Op 11 augustus 2023 krijgt hij een cisordinol depot en die dag wordt hij overgeplaatst naar een separeer op De Wierde, in afwachting van een plek op een crisisafdeling in de Van der Hoeven kliniek. Na enkele dagen is hij overgegaan naar een gewone kamer wegens de goede samenwerking. Tot overplaatsing naar de Van der Hoeven kliniek heeft klager een kamerprogramma.

De kliniek is van mening dat de beslissingen tot verplichte zorg op goede gronden zijn genomen en in overeenstemming zijn met de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit, doelmatigheid en veiligheid. Verzoek om de klacht ongegrond te verklaren en het verzoek om schadevergoeding af te wijzen.

Ter zitting is nog toegelicht dat sinds klager bij De Voorde verblijft het contact al moeizaam is. Klager sluit mensen uit als hij zich onheus bejegend voelt. Het lukt ook niet om het contact te herstellen. Op een gegeven moment had hij bijna het hele team buiten spel gezet, maar er moet wel eten en drinken aangeboden kunnen worden. De agressie is steeds verder opgelopen. Hij uitte verbalen bedreigingen. Het contact met het behandelteam was dus al voor het verlof verbroken. Dit gebeurt al tijdens zijn gehele tbs periode, en dit maakt het moeilijk om met hem te werken. Er wordt wel geprobeerd het contact te

herstellen, maar dit lukt niet. Hij is dreigend en maakt opmerkingen als “je zal het zien” en “ik ga jullie pakken en ik train daarvoor”.

De dreiging en kans op agressiedoorbraak werd nu dusdanig groot dat de beslissing werd genomen om ook medicamenteus in te grijpen. Daarmee wordt beoogd de agressie te verminderen. Na die beslissing tot toediening medicatie, kon klagers deur helemaal niet meer geopend worden. Daarom is hij de volgende dag gesepareerd. Er is dus eerst gekozen voor dwangmedicatie om de hoge agressiedreiging te reduceren, en daarna is hij alsnog gesepareerd.

Klager heeft al meerdere keren in zijn tbs-periode dwangbehandeling gehad omdat hij altijd maar op bed ligt en niet meewerkt. De medicatie heeft nooit tot een verbetering geleid. De afspraak was dan ook gemaakt dat alleen bij een toename van agressie er wel weer antipsychotica zouden worden toegediend.

Op dit moment is hij in goed contact met het behandelteam op de afdeling waar hij nu verblijft. Het was ook zijn doel om overgeplaatst te worden. Hij was niet meer in samenwerking. Hij verzet zich echter nog steeds tegen behandeling.

Klager is gesepareerd met een aantal personen. Er is aangeklopt en direct de kamer ingestapt. Er was direct veel verzet van klager. Daarom is hij gefixeerd op de grond. Tijdens de hele separatie is veel verzet geweest. Hij wilde ook niet meewerken met omkleden. Hij is uitgekleeft, er is een separeerbroek aangedaan en hij is ingewikkeld in dekens, volgens het protocol bij mogelijke agressie. Er zijn wel contactmomenten geweest waarbij hij nog steeds heel dreigend was. Uit navraag bij de medische dienst is gebleken dat zij klager niet hebben bezocht. Klager heeft volgens de notulen op die dagen ook niet over pijn of letsel geklaagd.

Op de vraag of het mogelijk is voor klager om zoveel verzet te tonen, geeft de kliniek aan dat er geen medische oorzaak is gevonden voor de klachten van klager als gevolg waarvan hij zich in een rolstoel voortbeweegt. Er is in dat verband ook een symptoomstoornis bij hem vastgesteld. Hij is ook wel eens gewoon staand gezien. De dreiging is dan ook moeilijk in te schatten omdat klager de situatie mogelijk anders doet voorkomen dan het daadwerkelijk is, en het niet zou verbazen als hij toch ineens lopend op de groepsleiding af zou komen. E. Het is voor het behandelteam niet duidelijk wat voor (lichamelijke) reactie van hem verwacht kan worden.

#### De beoordeling

Op grond van artikel 10:3 Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) kan een schriftelijk gemotiveerde klacht ingediend worden bij de klachtencommissie over een daar genoemde beslissing of niet nakoming van een verplichting.

Artikel 9:5 Wvggz bepaalt dat de behandeling van betrokkene slechts plaatsvindt:

- a. voor zover deze is voorzien in het zorgplan,
- b. indien het overleg over het zorgplan tot overeenstemming heeft geleid, en
- c. indien de betrokkene of de vertegenwoordiger zich niet tegen behandeling verzet.

Op grond van artikel 9:6 lid 1 Wvfgz kan indien niet voldaan is aan artikel 9:5 onderdelen b en c, niettemin behandeling plaatsvinden:

- a. Voor zover aannemelijk is dat zonder die behandeling het ernstig nadeel dat de psychische stoornis van betrokkene doet veroorzaken niet binnen een redelijke termijn kan worden weggenomen, of
- b. Voor zover dit volstrekt noodzakelijk is om het ernstig nadeel dat de psychische stoornis van betrokkene binnen de accommodatie doet veroorzaken, af te wenden.

Lid 2 bepaalt dat behandeling overeenkomstig het eerste lid plaatsvindt krachtens een schriftelijke en gemotiveerde beslissing van de zorgverantwoordelijke. Lid 3 bepaalt dat de vereisten uit artikel 8:9 Wvfgz van overeenkomstige toepassing zijn.

De klachtencommissie stelt vast dat er in de periode voorafgaand aan deze beslissingen al sprake was van het verbreken van contact door klager met de leden van het behandelingsteam en dat contactherstel, ondanks pogingen door het behandelteam, vrijwel onmogelijk is gebleken. Er is ook sprake van een toename van dreiging (ook in houding) en verbale agressie. Klager geeft aan dat hij aan het trainen is om het behandelingsteam aan te vallen. Dit wordt ook dagelijks waargenomen. Hiervan is aangifte gedaan. Vanwege de toename van dreiging en agressie wordt besloten de deur alleen te openen als hij zichtbaar is en niet in zijn rolstoel zit, om de kans op fysieke agressiedoorbraak met lichamelijk letsel af te wenden. Klager werkt hier niet aan mee, want hij is niet zichtbaar en schreeuwt onverstanebaar naar de mensen die aan de deur komen. Door de inschatting van het hoge risico op een fysieke agressiedoorbraak met kans op lichamelijk letsel wordt op 7 augustus 2023 besloten dat dwangmedicatie geïndiceerd is, omdat zonder die verplichte zorg de veiligheid voor anderen en voor klager zelf niet meer kan worden gewaarborgd. Wegens de dreigende houding van klager kan er geen basiszorg worden verleend. Om agressie af te wenden, klager veilig te kunnen verplegen en de dwangmedicatie toe te kunnen dienen wordt op 8 augustus 2023 besloten hem te separeren. Omdat klager veel verzet vertoonde, is hij op de grond gefixeerd en naar de separeer gedragen. In de separeer heeft hij medicatie gekregen met sederende eigenschappen die helpen om agressie te reduceren.

De klachtencommissie overweegt als volgt. Op basis van het voorgaande kan de klachtencommissie zich goed voorstellen dat sprake is geweest van een situatie die als dreigend werd ervaren. Klager maakt dreigende opmerkingen en is niet in contact met het behandelteam. Dat laatste wordt ook door de klager erkend. Verder heeft klager meerdere dreigementen geuit en niet meegewerkt aan de voorwaarden voor het openen van zijn deur. Hij schreeuwde naar de mensen die aan zijn deur kwamen. Het is begrijpelijk dat de kliniek wilde ingrijpen door de olopemde dreigementen en het risico op een agressiedoorbraak. Daarbij wordt ook meegenomen dat er sprake is van een vastgestelde symptoomstoornis en er volgens de kliniek geen medische oorzaak is vastgesteld voor de lichamelijke klachten van klager waarvoor hij in een rolstoel moet zitten. Klager is echter ook staand in zijn kamer gezien. Dat maakt dat sprake is van een onvoorspelbaarheid in het lichamelijk functioneren van klager waardoor ook feitelijk het risico bestaat dat hij op een andere manier agressie kan vertonen dan verbaal. De klachtencommissie is dan ook van oordeel dat er daadwerkelijk sprake was van een dreiging waarop door de kliniek moest worden ingegrepen.

De klachtencommissie overweegt dat in eerste instantie is gekozen voor het toedienen van dwangmedicatie en vervolgens een dag later voor separatie. Hoewel een omgekeerde volgorde van maatregelen gebruikelijker is, zodat het meest ingrijpende middel als ultimum remedium wordt toegepast, kan de klachtencommissie de reden van de kliniek voor deze volgorde van beslissingen in dit geval wel volgen. De toediening van dwangmedicatie is met name bedoeld om de agressie te reduceren en weer te proberen in contact te komen met klager. Vervolgens blijkt dat het door de opstelling van klager niet mogelijk is die medicatie toe te dienen en daardoor ook geen basiszorg meer kan worden verleend. Daarom wordt de volgende dag besloten tot separatie over te gaan teneinde klager veilig te kunnen verplegen en dwangmedicatie te kunnen toedienen om de agressie te kunnen reduceren. Klager vertoonde vervolgens hevig verzet, waardoor hij op de grond is gefixeerd en naar de separeer is gedragen. Daar is hij in dekens gewikkeld zodat hij zich niet kon bewegen. Het is begrijpelijk dat dit door klager als heel heftig is ervaren. Er is naar het oordeel van de klachtencommissie echter gehandeld conform het protocol dat geldt bij (een dreiging van) agressie. De medische dienst is vervolgens niet bij klager langs geweest in de separeer. De reden daarvoor is, blijkens de toelichting van de kliniek, dat klager kennelijk niet over pijn heeft geklaagd. De klachtencommissie vindt het in dat licht begrijpelijk dat de medische dienst niet is langs geweest bij klager. Hoewel het niet door wet- of regelgeving wordt voorgeschreven, is het naar het oordeel van de klachtencommissie echter wel wenselijk dat door de medische dienst actief wordt geïnformeerd naar de fysieke toestand van klager na de toepassing van geweld bij separatie.

Gelet op de bovenstaande feiten en omstandigheden en overwegingen is de klachtencommissie van oordeel dat de beslissingen tot verplichte zorg voldoen aan de eisen van proportionaliteit, subsidiariteit, doelmatigheid en veiligheid. Nu aan alle vereisten is voldaan en er geen sprake is van een beslissing die in strijd is met de wet, dan wel de redelijkheid en billijkheid, zal de klachtencommissie de klachten ongegrond verklaren. Dit betekent tevens dat het verzoek om schadevergoeding zal worden afgewezen.

#### Oordeel

De klachtencommissie verklaart de klachten HK2023/180 en 181 ongegrond.

Aldus gedaan door de voorzitter en twee leden van de klachtencommissie, bijgestaan door de secretaris en ondertekend door de voorzitter en de secretaris, op 16 november 2023.

De secretaris

De voorzitter

Op grond van artikel 10:7 Wvvgz kan betrokkene, de vertegenwoordiger, de zorgaanbieder of een nabestaande van betrokkene een schriftelijk en gemotiveerd verzoekschrift indienen bij de rechter ter

Klaagschrift: HK2023/180 en 181

verkrijging van een beslissing over de klacht. De termijn voor het indienen van een verzoekschrift bedraagt zes weken na de dag waarop de beslissing van de klachtencommissie aan de verzoeker is meegedeeld. De rechter kan de beslissing waartegen de klacht is gericht, schorsen op grond van artikel 10:9 Wvvgz.

Datum verzending afschrift: